ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
до проєкту наказу Міністерства охорони здоров'я України «Про затвердження Змін до Державних санітарних норм і правил «Про безпеку і захист працівників від шкідливого впливу азбесту та матеріалів і виробів, що містять азбест»»

1. Мета

Проєкт наказу Міністерства охорони здоров'я України «Про затвердження Змін до Державних санітарних норм і правил «Про безпеку і захист працівників від шкідливого впливу азбесту та матеріалів і виробів, що містять азбест» (далі - проєкт акта) розроблено з метою приведення положень Державних санітарних норм і правил «Про безпеку і захист працівників від шкідливого впливу азбесту та матеріалів і виробів, що містять азбест», затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я України від 02 серпня 2023 року № 1013, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 09 серпня 2023 року за № 1345/40401, у відповідність до оновлених вимог права Європейського Союзу у сфері захисту працівників від ризиків, пов'язаних із впливом азбесту на роботі.

Проєкт акта спрямований на імплементацію положень Директиви Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2023/2668 від 22 листопада 2023 року про внесення змін до Директиви 2009/148/ЄС про захист працівників від ризиків, пов'язаних з впливом азбесту на роботі, та забезпечення більш високого рівня захисту безпеки і здоров'я працівників, які піддаються або можуть піддаватися впливу пилу, що утворюється з азбесту або азбестовмісних матеріалів і виробів.

2. Обгрунтування необхідності прийняття акта

Відповідно до частини третьої статті 28 Закону України «Про систему громадського здоров'я» у технологічних процесах та під час здійснення будівельно-монтажних робіт на будь-яких об'єктах забороняється виробництво і використання азбесту незалежно від виду, а також азбестовмісних виробів і матеріалів. Заходи безпеки і захисту від шкідливого впливу азбесту та азбестовмісних виробів і матеріалів визначаються державними медико-санітарними правилами.

Наказом Міністерства охорони здоров'я України від 02 серпня 2023 року № 1013 затверджено Державні санітарні норми і правила «Про безпеку і захист працівників від шкідливого впливу азбесту та матеріалів і виробів, що містять азбест», якими встановлено вимоги щодо попередження ризиків, пов'язаних з впливом азбесту на здоров'я працівників на робочих місцях відповідно до вимог Директиви 2009/148/ЄС про захист працівників від ризиків, пов'язаних з впливом азбесту на роботі.

Водночас після прийняття зазначеного наказу законодавство Європейського Союзу у сфері захисту працівників від ризиків, пов'язаних із впливом азбесту на роботі, було оновлено Директивою Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2023/2668 від 22 листопада 2023 року, якою внесено зміни до Директиви 2009/148/ЄС.

Зазначеними змінами, зокрема, уточнено підходи до оцінки ризиків, повідомлення компетентних органів про роботи з азбестом, мінімізації впливу азбестових волокон, вимірювання концентрації волокон у повітрі, граничних значень професійного впливу, професійної підготовки працівників, виконання робіт зі знесення або видалення азбесту, використання засобів індивідуального захисту, медичного спостереження та обліку професійних захворювань, пов'язаних із впливом азбесту.

Україна, підписавши Угоду про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, ратифіковану Законом України від 16 вересня 2014 року № 1678-VII, взяла на себе зобов'язання щодо наближення законодавства України до права Європейського Союзу.

Відповідно до пункту 13 розділу 19 Національної програми адаптації законодавства України до права Європейського Союзу (acquis ЄС), затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 01 квітня 2026 року № 438 передбачено імплементацію Директиви Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2023/2668 від 22 листопада 2023 р. про внесення змін до Директиви 2009/148/ЄС про захист працівників від ризиків, пов'язаних з впливом азбесту на роботі.

Прийняття проєкту акта необхідне для усунення розбіжностей між чинними національними вимогами та оновленими положеннями права Європейського Союзу, а також для підвищення рівня профілактики професійних ризиків, пов'язаних із впливом азбестового пилу, з урахуванням довгострокових наслідків такого впливу для здоров'я працівників.

3. Основні положення проєкту акта

Проєктом акта пропонується затвердити Зміни до Державних санітарних норм і правил «Про безпеку і захист працівників від шкідливого впливу азбесту та матеріалів і виробів, що містять азбест», затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я України від 02 серпня 2023 року № 1013, зареєстрованих в Міністерстві юстиції України 09 серпня 2023 р. за № 1345/40401.

Проєктом акта, зокрема, передбачається:

уточнити загальні положення щодо сфери дії Державних санітарних норм і правил та їх термінологію;

удосконалити порядок оцінки ризику впливу азбестового пилу, у тому числі з урахуванням мінералогічного різновиду азбесту, розмірів волокон, характеру, тривалості та ступеня впливу на працівників;

визначити пріоритет видалення азбесту та/або азбестовмісних матеріалів і виробів перед іншими формами поводження з ними, якщо таке видалення є технічно можливим та забезпечує вищий рівень захисту працівників;

оновити вимоги до регулярного вимірювання концентрації азбестових волокон у повітрі робочої зони, методів підрахунку волокон, перехідного періоду застосування фазово-контрастної мікроскопії та переходу до методу електронної мікроскопії або іншого методу, що забезпечує еквівалентні чи точніші результати;

встановити оновлені граничні значення концентрації азбестових волокон у повітрі робочої зони з урахуванням строків та методів підрахунку волокон;

оновити вимоги щодо забезпечення працівників засобами індивідуального захисту, зокрема щодо індивідуального підбирання та перевірки щільності прилягання засобів індивідуального захисту органів дихання, обмеження часу їх використання та забезпечення регулярних перерв для відпочинку;

удосконалити вимоги до медичного спостереження за працівниками, ведення індивідуальної медичної документації, реєстру працівників, які зазнають впливу азбесту, та обліку професійних захворювань, пов'язаних із впливом азбесту;

визначити мінімальні вимоги до професійної підготовки працівників, які піддаються або можуть піддаватися впливу пилу, що утворюється з азбесту або азбестовмісних матеріалів і виробів.».

4. Правові аспекти

У даній сфері суспільних відносин діють такі нормативно-правові акти:

Конституція України;

Закон України «Про охорону праці»;

Закон України «Про систему громадського здоров'я».

5. Фінансово-економічне обгрунтування

Реалізація проєкту акта не потребує фінансування з державного та/або місцевих бюджетів.

6. Позиція заінтересованих сторін

Проєкт акта потребує проведення публічних консультацій.

Проєкт акта потребує погодження з Міністерством економіки та довкілля України, Державною службою України з питань праці, Державною службою України з надзвичайних ситуацій, Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини, Національною академією медичних наук України, Спільним представницьким органом сторони роботодавців на національному рівні, Спільним представницьким органом репрезентативних всеукраїнських об'єднань профспілок на національному рівні.

Проєкт акта потребує здійснення державної реєстрації в Міністерстві юстиції України.

Відповідно до абзацу вісімнадцятого частини другої статті 3 Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» його дія не поширюється на здійснення регуляторної діяльності, пов'язаної з прийняттям нормативно-правових актів, що містять положення, спрямовані на виконання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами - членами, з іншої сторони, у тому числі додатків до неї. У зв'язку з цим проєкт акта не потребує погодження з Державною регуляторною службою України.

Проєкт акта не стосується сфери наукової та науково-технічної діяльності, тому не потребує погодження із Науковим комітетом Національної ради України з питань розвитку науки і технологій.

7. Оцінка відповідності

Проєкт акта містить положення, що стосуються зобов'язань України у сфері європейської інтеграції, та спрямований на імплементацію положень Директиви 2009/148/ЄС Європейського Парламенту і Ради від 30 листопада 2009 року про захист працівників від ризиків, пов'язаних з впливом азбесту на роботі, у редакції Директиви Європейського Парламенту і Ради (ЄС) 2023/2668 від 22 листопада 2023 року. Довідка щодо відповідності зобов'язанням України у сфері європейської інтеграції та праву Європейського Союзу (acquis ЄС) проєкту акта додається.

У проєкті акта відсутні положення, що:

стосуються прав і свобод, гарантованих Конвенцією про захист прав людини і основоположних свобод;

впливають на забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків;

містять ризики вчинення корупційних правопорушень та правопорушень, пов'язаних з корупцією;

створюють підстави для дискримінації.

Громадська антикорупційна, громадська антидискримінаційна та громадська гендерно-правова експертизи не проводилися.

Проєкт акта не стосується питань інформатизації, електронного урядування, формування і використання національних електронних інформаційних ресурсів, розвитку інформаційного суспільства, електронної демократії, надання адміністративних послуг або цифрового розвитку, тому не потребує проведення цифрової експертизи в Міністерстві цифрової трансформації України.

8. Прогноз результатів

Реалізація проєкту акта не матиме негативного впливу на ринкове середовище, забезпечення захисту прав та інтересів суб'єктів господарювання, громадян і держави; розвиток регіонів, підвищення чи зниження спроможності територіальних громад; ринок праці, рівень зайнятості населення; екологію та навколишнє природне середовище, обсяг природних ресурсів, рівень забруднення атмосферного повітря, води, земель, зокрема забруднення утвореними відходами, інші суспільні відносини.

Прийняття проєкту акта матиме позитивний вплив на громадське здоров'я, оскільки він спрямований на створення належних, безпечних і здорових умов праці, захист працівників від ризику отримання професійного захворювань, зумовлених негативним впливом азбесту та азбестовмісних матеріалів, удосконалення механізмів оцінки ризиків, повязаних із впливом пилу, утвореного азбестом або азбестовмісними матеріалами та виробами.

Вплив на інтереси заінтересованих сторін:

Заінтересована сторона	**Вплив реалізації акта на заінтересовану сторону**	**Пояснення очікуваного впливу**
Працівники	Матиме позитивний вплив	Підвищення рівня захисту безпеки і здоров'я працівників, удосконалення оцінки ризиків, контролю граничних значень, професійної підготовки, застосування засобів індивідуального захисту та медичного спостереження
Населення	Матиме позитивний вплив	Опосередковане зниження ризиків для громадського здоров'я шляхом безпечнішого поводження з азбестом та азбестовмісними матеріалами і виробами, зменшення поширення азбестового пилу за межі робочих зон.

Роботодавці	Матиме позитивний вплив	Встановлення більш чітких, сучасних і гармонізованих з правом ЄС вимог щодо організації робіт, повідомлення компетентних органів, планування робіт, підтвердження підготовки працівників та застосування заходів безпеки.

Міністр охорони здоров'я України **Віктор ЛЯШКО**

« ____ » _____2026 року